

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ КРАЇНИ

О. М. Вольська

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька область, Україна, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 25 березня 2011, прийнята 22 квітня 2011.

Анотація. В статті розглянуто основну методику розрахунку рівня якості життя населення країни. Визначено основні складові рівня якості життя населення: якість суспільства; якість трудового й підприємницького життя, якість соціальної інфраструктури; особиста безпека людей; задоволення людей і суспільних груп якістю життя. Розглянуто компонентні соціальні стандарти якості й рівня життя: стандарти якості суспільства (розвитку людини; населення в цілому, окремих соціальних груп); стандарти якості трудового життя; стандарти якості сімейного життя; стандарти якості соціальної сфери; стандарти способу життя; стандарти життєвого середовища. Запропоновано основні шляхи забезпечення зростання рівня якості життя населення країни. Зроблено аргументований висновок щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною сферою, можливо через закріплення на законодавчому рівні розрахунку всіх зазначених у статті показників якості життя населення.

Ключові слова: якість життя, рівень якості життя, соціальні стандарти, показники якості життя.

ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ СТРАНЫ

Е. М. Вольская

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая область, Украина, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 25 марта 2011, принята 22 апреля 2011.

Аннотация. В статье рассмотрена основная методика расчета уровня качества жизни населения страны. Определены основные составляющие уровня качества жизни населения: качество общества; качество трудовой и предпринимательской жизни, качество социальной инфраструктуры; личная безопасность людей; удовлетворенность людей и общественных групп качеством жизни. Рассмотрены компонентные социальные стандарты качества и уровня жизни: стандарты качества общества (развития человека; населения в целом, отдельных социальных групп); стандарты качества трудовой жизни; стандарты качества семейной жизни; стандарты качества социальной сферы; стандарты образа жизни; стандарты жизненной среды. Предложены основные пути обеспечения повышения уровня качества жизни населения страны. Сделан аргументированный вывод о совершенствовании механизмов государственного управления социальной сферой, возможно при закреплении на законодательном уровне расчета всех указанных в статье показателей качества жизни населения.

Ключевые слова: качество жизни, уровень качества жизни, социальные стандарты, показатели качества жизни.

ASSURANCE COURSES OF UPDATING OF NATIONAL QUALITY OF LIFE

Volskaya Helen

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 25 March 2011, accepted 22 April 2011.

Abstract. The article considers the basic methods of the national quality of life estimation. The principle components of the national quality of life: quality of community and quality of working and business life, quality of social infrastructure, safety of people, people's satisfaction and community groups by the quality of life have been defined. The component social standards of quality and standards of living: the society standards quality (the development of a person, a nation development on the whole and the development of some social groups), working life standard quality, the standards of family life quality, the standards of social sphere quality, the standards of living and the standards of living environment have been considered. The fundamental courses to update the quality of national life have been proposed. The argued conclusion has been made that the government management mechanisms updating of social sphere is capable by fixing all the indices mentioned in the article at the legislative standard of the estimation.

Key words: quality of life, life quality level, social standards, life quality indices.

Вступ

Соціальна спрямованість України обумовлює розгляд таких понять як якість та рівень життя. Ці поняття надають характеристику життя людини, соціальної групи та суспільства у цілому. Поняття якість та рівень життя мають велике значення для визначення ступеня задоволення людини її існуванням, а також для порівняння умов життя у різних регіонах та на різних етапах розвитку суспільства [1, 2]. Якість життя – це розвиненість особистості, а також соціальної групи та суспільства в цілому та реалізація їх здібностей, які обумовлені задоволенням всього комплексу їх потреб та інтересів. Рівень життя – це грошова оцінка ресурсів, спрямованих на споживання та творчу діяльність особистості, соціальних груп та суспільства в цілому [3].

Аналіз досліджень та публікацій показав, що однозначного визначення якості та рівня життя у сучасній літературі практично немає. У закордонних дослідженнях існує дискусія відносно трактування цих понять. Одні вчені отожднюють їх з поняттям стилю та образу життя, інші з якістю навколишнього середовища, рівнем стресових ситуацій в суспільстві.

У теперішній час розробкою теорій якості та рівня життя займаються вчені в США:

Ф. Андруз, Ф. Конверс, У. Роджерс; у Великобританії: А. Мак-Кеннел, С. Райт. Також теорії якості та рівня життя використовуються у діяльності національних та міжнародних соціально-політичних організаціях (ЮНЕСКО та інші).

Основна частина

Показник якості життя (Quality of Life Index), що створений міжнародною організацією International Living, формується за допомогою дев'яти ознак: вартість проживання, відпочинок та рівень культури, економічна ситуація, стан довкілля, свобода населення, рівень здоров'я, рівень промисловості, рівень безпеки життя, кліматичні умови.

Узагальнення сучасних вітчизняних та закордонних досліджень дало змогу визначити компоненти якості та рівня життя. Компоненти якості й рівня життя включають:

- 1) якість суспільства (особистості, родини, окремих соціальних груп і верств, організацій цивільного суспільства та населення в цілому);
- 2) якість трудового й підприємницького життя (якість праці і якість трудового середовища);

- 3) якість соціальної інфраструктури (якість, доступність і охоплення населення послугами освіти, охорони здоров'я, житлового фонду, пасажирського транспорту, торгівлі, соціального захисту та інше);
- 4) якість навколишнього середовища (природно-кліматичні умови й екологічна стабільність);
- 5) особиста безпека людей (запобігання насильства й злочинів проти особистості й власності);
- 6) задоволеність людей і суспільних груп якістю життя (суб'єктивні оцінки людьми свого економічного й соціального стану, включаючи всі компоненти якості життя).

Серед компонентних соціальних стандартів якості й рівня життя розрізняють:

- стандарти якості суспільства (розвитку людини; населення в цілому, окремих соціальних груп);
- стандарти якості трудового життя;
- стандарти якості сімейного життя;
- стандарти якості соціальної сфери;
- стандарти способу життя;
- стандарти життєвого середовища.

До різновидів стандартів розвитку людини відносять: нормативи тривалості життя – характеризують фізичний, психічний та емоційний розвиток; нормативи освіченості населення – характеризують інтелектуальний розвиток; моральні норми особистості, суспільних груп і суспільства як ціле – характеризують духовний розвиток і нормативи співучасті людей у життя суспільства – характеризують соціальний розвиток.

Стандарти якості трудового життя включають стандарти: рівня зайнятості населення; природного рівня безробіття; робочих місць, що вимагають високого рівня освіти; робочих місць зі шкідливими умовами праці; оплати праці; диференціації оплати праці; граничне значення травматизму на виробництві; граничне значення професійної захворюваності; витрати підприємств на охорону праці; тарифи страхових внесків і виплат по обов'язковому соціальному страхуванню.

Стандарти якості сімейного життя включають: відтворення родин з дітьми (народжуваності, дитячої і материнської смертності й ін.); споживчі бюджети різного рівня статку для

родин різного складу з дітьми; стандарти житлової забезпеченості родин різної чисельності й складу; нормативної потреби в дитячих дошкільних установах; нормативні потреби в установах загальної освіти для дітей; нормативні потреби в педіатричних установах охорони здоров'я; нормативні потреби в установах дозвілля й відпочинку для дітей; нормативні потреби в установах соціального обслуговування для родин з дітьми, інвалідів і людей похилого віку; якість соціальних послуг для родин з дітьми (освітніх, охорони здоров'я, виховання й розвитку дітей, підготовки батьків до сімейного життя, соціального обслуговування, культури, фізкультури й спорту, правоохоронної діяльності і ін.).

Стандарти ресурсів, необхідних для забезпечення якості й рівня життя включають:

1. Нормативні споживчі бюджети, що представляють звіт доходів і видатків населення в натуральній і грошовій формах (характеризують усі компоненти якості й рівня життя). Розрізняють споживчі бюджети: низького статку (бюджети прожиткового мінімуму (БПМ), відбудовні споживчі бюджети (ВСБ)); середнього статку (споживчі бюджети середнього статку (ПБСД)) і високого статку (бюджети високого статку (БВД)).
2. Валовий внутрішній продукт (дохід) на душу населення – це вартість кінцевих товарів і послуг, зроблених на протязі року для споживання населення й інвестування в економіку. Розміри душевого валового продукту (доходу) за паритетом купівельної спроможності є: 1) високими – від 10 тис. дол. і вище, 2) вище середнього – від 3 250 до 10 тис. дол.; 3) нижче середнього – від 800 до 3 250 дол.; 4) низькими – менше 800 дол.

Вимірювання якості та рівня життя являє собою знаходження їх кількісної міри в абсолютних і відносних величинах. Натуральні величини, як правило, є абсолютними вимірниками якості життя, а грошові – рівня життя.

Приклад вимірювання якості життя: очікувана тривалість життя представляє собою середню тривалість майбутнього життя (років).

Приклад вимірювання рівня життя: фактичне кінцеве споживання домашніх господарств є вартість споживчих товарів, придбаних домашніми господарствами через торговельну

мережу або отриманих ними від державних установ або некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, які використовуються ними для задоволення своїх потреб і потреб (у гривнях).

Відносне вимірювання якості і рівня життя, як правило, представляє їх оцінювання і полягає в порівнянні фактичного споживання матеріальних, соціальних, інтелектуальних і духовних благ з системою соціальних стандартів якості і рівня життя.

Відносне вимірювання якості і рівня життя являє собою систему коефіцієнтів та індексів. Коефіцієнти можуть приймати будь-яке позитивне значення. Індикатори змінюються від 0 до 1.

Приклад коефіцієнтного оцінювання якості життя: визначення коефіцієнта очікуваної тривалості життя ($K_{тж}$).

$$K_{тж} = \frac{ПЖ_{факт}}{ПЖ_{мін}} \quad \text{чи} \quad K_{тж} = \frac{ПЖ_{факт}}{ПЖ_{макс}}, \quad (1)$$

де $ПЖ_{факт}$ – фактична тривалість життя; $ПЖ_{мін}$ – мінімальний соціальний стандарт очікуваної тривалості життя при народженні дорівнює 25 рокам; $ПЖ_{макс}$ – максимальний соціальний стандарт очікуваної тривалості життя при народженні дорівнює 85 рокам.

Приклад коефіцієнтного оцінювання рівня життя: визначення коефіцієнта купівельної спроможності грошових доходів населення (КПС), що представляє кількість наборів товарів і послуг, що входять у споживчий бюджет прожиткового мінімуму, які можна купити на середньодушові грошові доходи.

$$КПС = СГД / БПМ, \quad (2)$$

де СГД – середньодушові грошові доходи; БПМ – бюджет прожиткового мінімуму визначається як середньорічна величина.

Приклад кваліметричного оцінювання якості життя: визначення індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП), що представляє собою нормативну оцінку стану здоров'я, освіченості і матеріальних ресурсів, необхідних для розвитку людини.

$$ІРЛП = (I_{тж} + I_{осв} + I_{ввп}) / 3, \quad (3)$$

де $I_{тж}$ – індекс тривалості життя; $I_{осв}$ – індекс освіти; $I_{ввп}$ – індекс валового (регіонального) внутрішнього продукту.

$$I_{пж} = \frac{(ПЖ_{факт} - ПЖ_{мін})}{(ПЖ_{макс} - ПЖ_{мін})}, \quad (4)$$

де $ПЖ_{факт}$ – фактична тривалість життя; $ПЖ_{мін}$ – мінімальний соціальний стандарт очікуваної тривалості життя при народженні дорівнює 25 рокам; $ПЖ_{макс}$ – максимальний соціальний стандарт очікуваної тривалості життя при народженні дорівнює 85 рокам.

Приклад оцінювання рівня життя: визначення індексу Джині (індексу концентрації доходів) (G), який характеризує концентрацію розподілу загального обсягу доходів серед різних груп населення.

Для кумулятивного ряду індекс Джині визначається за допомогою наступної формули:

$$G = 1 - \sum_{i=1}^{k-1} (Y_{i+1} + Y_i) \cdot (X_{i+1} - X_i), \quad (5)$$

де Y_i – кумулятивна частка показників доходу; X_i – кумулятивна частка спостережень (населення / домашніх господарств); кількість спостережень.

Критеріальні значення коефіцієнтів і індексів якості і рівня життя.

Коефіцієнт купівельної спроможності грошових доходів населення (КПС): 1) високий: від 11 БПМ і вище; 2) середній: 4–7 БПМ, 7–11 БПМ; 3) нижче середнього (ПС: від 2 БПМ до 4 БПМ); 4) низький: від 1 до 2-х БПМ; 5) найбільш низький: менше 1 БПМ.

Коефіцієнт бідності за грошовими доходами – частка населення з доходами нижче БПМ (КБ): 1) високий: більш ніж у 1,5 рази перевищує середнеукраїнський рівень; 2) середній: в інтервалі від 1,5 рази вище до 1,5 рази нижче середнеукраїнського рівня; 3) низький: у 1,5 і більше разів нижче середнеукраїнського рівня.

Індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП): 1) високий: 0,8–1,0; 2) середній: 0,5–0,8; 3) низький: менш 0,5.

Індекс Джині (G): 1) більше 0,36 при ВРП менше 10 тис. дол. за ПКС; 2) більше 0,38 при ВРП від 10 до 20 тис. дол.; 3) більше 0,36 при ВРП від 20 до 30 тис. дол.; 4) більше 0,33 при ВРП більше 30 тис. дол. [3].

За даними [4] ВВП на душу населення з кожним роком (2002–2008) зростає: у 2003 р., порівняно з 2002 р., цей показник зріс більше

ніж на 900 грн., у 2004 р. порівняно з 2003 р. – майже на 1 700 грн., з 2002 р. по 2008 р. відбувається суттєве зростання з 4 685 грн./ос. (2002 р.), до 20 534 грн./ос. (2008 р.). Це означає, що ВВП на душу населення збільшився майже у 5 разів. Таку саму тенденцію ми спостерігаємо і в таких показниках, як доходи населення (з 185 073 млн. грн. у 2002 р. до 856 633 млн. грн. 2008 р., тобто зростання у 4,6 рази), прожитковий мінімум (2002 р. – 324,00 грн., 2008 р. – 626,00 грн., бачимо зростання майже вдвічі), мінімальна зарплата (2002 р. – 165,00 грн., 2008 р. – 545,00 грн., зросла втричі), середньомісячна заробітна плата на одного штатного робітника зросла майже в 5 разів (2002 р. – 376,00 грн., 2008 р. – 1 806,00 грн.). Зростання цих показників має покращити рівень життя населення. Не можна не звернути увагу на суму заборгованості з виплати заробітної плати.

При цьому заборгованою вважається сума, яка включає всі нарахування у грошовій та натуральній формах із фонду оплати праці, що належить до виплати, тобто за винятком обов'язкових утримань (податок на доходи з фізичних осіб та сума зборів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що сплачує працівник), яка не виплачена до 1-го числа місяця наступного за звітним.

Отже, за період 2002–2008 рр. сума боргу стрімко скорочується: з 2 656,6 млн. грн. у 2002 р. до 668,7 млн. грн. у 2008 р. Для країни це, звичайно, позитивне явище. Але цей показник у 2009 р. становить 1 188,7 млн. грн., а на початок 2010 р. – 1 473,3 млн. грн. За 2008–2009 рр. борг держави з виплати заробітної плати зріс майже вдвічі, у 2010 р. – збільшився майже на 400 млн. грн.

Позитивної тенденції майже не існує, як відмічають українські вчені О. Б. Ватченко та Д. С. Козенко. Показник валової доданої вартості (ВДВ) містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва і розподіляються між ними. У національних рахунках використовуються два рівні показників і два методи оцінювання. Для економіки в цілому результати вимірюються випуском товарів і послуг та валовим внутрішнім продуктом у ринкових цінах, для секторів і видів економічної діяльності – випуском в основних цінах і валовою доданою вартістю. Отже, додана вартість – це те, що підприємство виплачує у вигляді

відшкодування (оплата праці, прибуток, відсоток) тим, хто працює на підприємстві, тим, хто володіє підприємством, і тим, хто вкладає свій капітал у підприємство.

Аналіз показників рівня життя населення дає змогу виявити їх позитивну динаміку: за часи незалежності показник ВВП на душу населення збільшився майже у 5 разів (2 566,75 дол. США), ВДВ зросла більше ніж у 2,5 рази (майже 400 000 млн. грн.), доходи населення також зросли у 4,6 рази, прожитковий мінімум – майже вдвічі, мінімальна заробітна плата – зросла втричі, середня заробітна плата – майже в 5 разів [5].

Однак зростання зазначених показників ще не означає той факт, що в Україні покращується рівень життя. Негативну тенденцію має зіставлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати (мінімальна заробітна плата становить 87 % прожиткового мінімуму у 2008 р. (найвищий показник), не наближаючись навіть до 90 % прожиткового мінімуму, не кажучи вже про те, що вона повинна перевищувати 100 % показника).

Середня схильність до заощаджень зменшується з року в рік (2002 р. – 0,092, а 2008 р. – 0,081), при цьому інвестиції населення знижуються (у 2008 р. порівняно з 2002 р. на 1 коп. з кожної гривні доходу). Негативно впливає на формування рейтингу якості життя зростання виплат соціальної допомоги і скорочення соціальних трансфертів [5].

Показники рівня життя населення (за формулами 1–5) по регіонах України зведені у табл.

З таблиці можна побачити велику регіональну розбіжність у показниках якості життя населення, така тенденція існує майже у більшості областей України.

Для усунення розбіжностей рівня якості життя населення України необхідно виконання основної умови багаторегіональної держави, а саме згладжування регіональних розбіжностей у розвитку людського потенціалу.

Висновок

Покращення ситуації, що склалася, можливе лише за умов удосконалення механізмів державного управління соціальною сферою, яка буде ґрунтуватися на закріпленні на

Таблиця. Основні показники рівня життя населення Донецької області

Місто	Промислове виробництво	Фінансовий стан	Стан місцевого бюджету	Занятість	Середня зарплата	Загальна сума місьць	Загальний рейтинг
Донецьк	4	7	10–11	5	9	51	3–4
Авдіївка	5	1–2	6–7	13	3	31	2
Артемівськ	14–15	8	13–14	1	12	53	5
Горлівка	13	11	17–18	9–10	20	95	15–16
Дебальцеве	9	21	4	25	10	78	11–12
Дзержинськ	19	23	20–22	8	22	102	22–23
Димитрів	26	19	25	23	16	114	24–25
Добропілля	22–23	18	20–22	11–12	8	98	19
Докучаєвськ	20	6	10–11	20	17	78	11–12
Дружківка	6–7	10	23	28	18	97	18
Єнакієве	3	4	15	3	19	55	6
Жданівка	11–12	25	1	24	4	88	14
Кіровське	21	28	8	17	5	102	22–23
Константинівка	14–15	15	27	14–15	28	114	24–25
Краматорськ	11–12	3	3	19	7	51	3–4
Красноармійськ	17–18	16	16	9–10	1	61	7
Красний Лиман	25	13	13–14	26	14	95	15–16
Макіївка	8	17	20–22	11–12	23	101	20–21
Маріуполь	1	5	2	2	6	30	1
Новгородівка	6–7	26	5	6	13	74	9–10
Селідове	17–18	27	28	18	24	141	27
Слав'янськ	10	12	19	14–15	25	101	20–21
Сніжне	22–23	22	26	21	27	144	28
Торез	27	24	17–18	7	26	97	17
Вугледар	16	9	9	27	2	64	8
Харцизьк	2	14	6–7	22	15	74	9–10
Шахтарськ	24	20	24	4	21	121	26
Ясинувата	28	1–2	12	16	11	80	13

законодавчому рівні розрахунку всіх зазначених вище показників якості життя населення. Показники необхідно додати до програм соціально-економічного розвитку регіонів держави, показники повинні існувати для кожного регіону держави, на їх основі необхідно створюва-

ти регіональні програми удосконалення якості життя населення. Необхідне посилення регіонального аспекту державної соціальної політики, яка буде спрямовуватися на значне скорочення регіональної нерівності у якості та рівні життя.

Література

1. Анимица, Е. Г. Качество жизни населения крупнейшего города. Часть 1 / Е. Г. Анимица,

References

1. Animitsa, E. G.; Elohov, A. N.; Suhih V. A. Quality of life of megapolis population. Part 1. Ekaterinburg:

- А. Н. Елохов, В. А. Сухих. – Екатеринбург : Изд-во Уральского государственного экономического университета, 2000. – 262 с.
2. Анимисица, Е. Г. Качество жизни населения крупнейшего города. Часть 2 / Е. Г. Анимисица, А. Н. Елохов, В. А. Сухих. – Екатеринбург : Изд-во Уральского государственного экономического университета, 2000. – 300 с.
  3. Социальная политика / А. Н. Аверин, А. М. Бабич, И. Н. Веселкова [и др.] ; под ред. Н. А. Волгина, В. И. Кушлина. – М. : Изд-во РАГС, 2010. – 560 с. – ISBN 978-5-7729-0393-3.
  4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
  5. Ватченко, О. В. Дослідження рівня життя населення в Україні / О. В. Ватченко, Д. С. Козенко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво : науково-виробничий журнал. – 2010. – № 4. – С. 22–29.
  6. Управління розвитком регіону : навч. посіб. / [Т. Л. Миронова, О. П. Добровольська, А. Ф. Процай, С. Ю. Колодій]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
  7. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України : № 107-VI (107-17) від 28.12.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.
  8. Гукалова, І. В. Якість життя населення: методологія аналізу та її застосування в дослідженні розвитку регіонів України / І. В. Гукалова // Український географічний журнал. – 2008. – № 1. – С. 48–54.
  9. Олефір, В. Оцінка регіональних відмінностей рівня життя в Україні / В. Олефір, В. Вітер // Економіст. – 2009. – № 4. – С. 26–31.
  10. Стадник, О. Г. Якість життя в різних країнах / О. Г. Стадник // Географія. – 2008. – № 5(105). – С. 8–12.
- Izd-vo Uralskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta, 2000. 262 p. (in Russian)
2. Animitsa, E. G.; Elohov, A. N.; Suhih V. A. Quality of life of megapolis population. Part 2. Ekaterinburg: Izd-vo Uralskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta, 2000. 300 p. (in Russian)
  3. Averin, A. N.; Babich, A. M.; Veselkova I. N. at al.; Ed. N. A. Volgin, V. I. Kushlin. Social policy. Moscow: Izd-vo RAGS, 2010. 560 p. ISBN 978-5-7729-0393-3. (in Russian)
  4. National Statistics Committee of Ukraine at <http://ukrstat.gov.ua>. (in Ukrainian)
  5. Vatchenko, O. V.; Kozenko, D. S. Ukrainian population living standard investigations. *The state and the regions. Series: Economy and Enterprise: research-and-production journal*, 2010, No. 4, p. 22–29. (in Ukrainian)
  6. Myronova, T. L.; Dobrovolska, O. P.; Protsai, A. F.; Kolodii, S. Yu. Regional development management. Textbook. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2006. 328 p. (in Ukrainian)
  7. National social standards and social guarantees. The Law of Ukraine; No. 107-VI (107-17) dated back to December, 28, 2007. *Register of Parliament of Ukraine*, 2000, No. 48, art. 409. (in Ukrainian)
  8. Gukalova, I. V. Quality of life: analytical technique and its application in the Ukrainian regions development. *Ukrainian Geographic Journal*, 2008, No. 1, p. 48–54. (in Ukrainian)
  9. Olefir, V.; Viter, V. Regional distinctions estimation of quality of life in Ukraine. *The Economist*, 2009, No. 4, p. 26–31. (in Ukrainian)
  10. Stadnyk, O. G. Quality of life in various countries. *Geography*, 2008, No. 5(105), p. 8–12. (in Ukrainian)

Вольська Олена Михайлівна – к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту організацій Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Науковий напрямок: державне управління соціальним розвитком держави.

Вольская Елена Михайловна – к. гос. упр., доцент кафедры менеджмента организаций Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научное направление: государственное управление социальным развитием государства.

Volskaya Helena – PhD (Government Administration), an Assistant Professor, of the Organization Management Department of the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture. Research interests: government management of the state social progress.